

1

Het moet al namiddag zijn wanneer de telefoon rinkelt. Recht voor me op het buffet onthult de klok de precieze tijd; vijf voor vier. De wijzer die de seconden wegtikt vervolgt zijn trage gang en ik blijf kijken naar het wegtikken van seconden tot vier voor vier, alleen maar kijken.

Hoe lang ik in de schommelstoel zit naast de telefoon en wacht, weet ik niet en nu belt mijn dochter. Om mij heen zindert de stoffige warmte van de woonkamer, beide balkondeuren staan wijd open, de houten blinden heb ik gesloten in een poging de hitte te weren. Over het kleed, zie ik, is een zonnestraal opgeschoven tot aan het buffet en vouwt zijn licht om een leeuwenpoot, de telefoon valt stil, rinkelt opnieuw. Ik buig voorover en bestudeer mijn ene voet getekend door een lijn van licht die beweegt wanneer ik mijn voet beweeg en dan, voor ik het weet, heb ik opgenomen. Zwijgend.

In de stilte Evelynes stem.

‘Mama, ben jij het?’

‘Ja,’ zeg ik.

‘Ik ben geland, je komt me toch halen?’

‘Oh nee,’ hoor ik mezelf, ‘ik moet boeken terugbrengen naar mijn collega, nu meteen, je kent haar.’

Ik zie Evelyne bij de uitgang van de luchthaven, haar hand drukt het mobieltje tegen haar oor, half verborgen onder donkere krullen, reizigers lopen gehaast om haar heen met koffers en rugzakken, geërgerd omdat ze niet opzij gaat en daar maar blijft staan met gebogen hoofd.

‘Neem de bus,’ opper ik, ‘ze vertrekken elk halfuur, we zien elkaar immers daarna.’

‘Mama, je wist dat ik kwam.’

‘Vergeef het me,’ zeg ik alleen maar.

Boven in de badkamer druk ik mijn voorhoofd tegen het spiegelglas en blijf bewegingloos staan, ik ben me bewust van de weldadige koelte van het glas en de koele plavuizen onder mijn blote voeten. Een paar groene ogen in de spiegel kijken me aan. Vroeger, op dansles, noemden ze me appeltje om mijn ronde wangen en mijn donzig gezicht. Het gezicht in de spiegel is nog altijd rond maar donzig is het allang niet meer. Dit ben jij, denk ik, dit is er van jou geworden, Bronia, kijk maar goed.

Uit een wenkbrauw richt zich een haartje op. Nog altijd met mijn voorhoofd tegen het spiegelglas, grijp ik de pincet en trek. De koelte van het glas wil ik niet loslaten en met mijn voorhoofd tegen de spiegel gedrukt stift ik mijn lippen bij, borstel mijn haar.

Krullen blijven achter in de borstel, zilverkleurige en een enkele zwarte, ik laat ze.

In de slaapkamer pak ik een paar zomersokken uit de kast, duw ze zolang onder de band van mijn rok en keer me naar de passpiegel, de hitte drukt op mijn schouders. In de spiegel zie ik de kleine gezette vrouw die ik ben, gekleed in een strakke rok tot net onder de knie en een blouse met halflange mouwen. Hoe warm ook, met korte mouwen vertoon ik me op mijn leeftijd niet meer buiten. En het nummer op mijn onderarm, ach, daaraan ben ik gewend. Soms vragen ze me of ik bang ben mijn telefoonnummer te vergeten.

Straks in de auto kan ik nadenken, autorijden brengt me tot rust. Rijden om te rijden, meer niet. Beneden, op het tafeltje naast de telefoon ligt het boek van mijn collega, ik had echt beloofd het haar vlug terug te brengen maar nu heeft het me de leugen kunnen influisteren om tijd te rekken voor ik Evelyne onder ogen kom.

Met mijn sandalen in de hand loop ik de trap af, ga zitten op de tweede trede en zet ze voor me neer op de grond, evenwijdig naast elkaar. De sokken haal ik onder de band van mijn rok tevoorschijn, trek ze aan en schuif mijn voeten in de sandalen. De linker eerst, dan de rechter en gesp ze vast in dezelfde volgorde.

In de woonkamer vind ik mijn handtas op de bureaustoel. Voor de zekerheid controleer ik nogmaals of alles erin zit; portemonnee, autosleutels, autopapieren, ik was er tenslotte van uitgegaan Evelyne op te halen zodra ze me belde. De huissleutels pak ik zo wel, ze hangen aan een haakje in de hal naast de voordeur. Ja, de autopapieren heb ik, een zakdoek, lippenstift. En het boek van mijn collega over de geschiedenis van Lyon. Niet dat het mijn belangstelling heeft maar zij vertelde erover in de koffiepauze en tijdens het luncheon in de keuken van de bibliotheek. Ik probeerde haar verhalen te volgen en alweer een tijd geleden vroeg ik het boek te leen waarover ze zo gretig vertelde, ik wilde belangstelling tonen. Maar ik moest het haar wel snel terugbrengen, ze had het tweedehands op de kop kunnen tikken, het was een zeldzaam exemplaar.

Mijn collega kijkt langs je heen wanneer ze tegen je praat, het is alsof er vlak achter je iemand is opgedoken die zij heeft herkend en liever zou willen spreken.

Haar boek heb ik doorgebladerd, de foto's bekeken, oude zwart-witafbeeldingen van de stad, van de hoge huizen met hun karakteristieke houten blinden. De meeste al zijn vervangen door modern materiaal, zoveel heb ik wel opgestoken van haar verhalen. Ik heb haar moeten beloven die van ons indien nodig te laten restaureren.

Of ze daarop kon vertrouwen.

Ik heb instemmend geknikt hoewel het niet in mijn hoofd zou opkomen iets anders te doen dan het hout te behouden, ik ben er te zeer aan gehecht geraakt.

Het rumoer van de straat komt als van ver door de blinden naar binnen, claxons, mensenstemmen, een kreet soms, het stoort me niet, de geluiden horen bij het huis, ik zou ze niet willen missen. Louis wil hier weg, verhuizen naar een rustiger straat, naar een huis met lucht, ruimte en licht in de buitenwijken van Lyon. Keer op keer komt hij thuis met op zijn lippen de naam van de straat waar een appartement zou zijn dat perfect geschikt is voor ons. Hij schudt de lok van zijn voorhoofd zoals hij al deed toen ik hem ontmoette, komt glimlachend en met geruststellende handen op me toe, verliest zich in details, vertelt me hoeveel kamers er zijn, over het weidse uitzicht, de brede rustige straat. Maar ik wil hier niet weg, ik wil niet weg van de familie Béchar, die beneden ons woont. Ter verdedi-

ging begin ik over het park dat langs de Rhône is aangelegd, hier, vlak bij ons, een kilometers lang park met bankjes waar je kunt uitrusten en rondkijken, mijmeren of een boek lezen. Of een tijdschrift. En dat het zo eenvoudig niet is een huis te vinden dicht bij een park zo mooi als het onze.

Afwezig streelt hij mijn haar en laat zijn hand op mijn hoofd rusten, hij kan mijn verzet niet begrijpen. Kort daarop komt hij met verhalen over weer andere huizen.

Kinderspeelplaatsen zijn er ook in ons park maar die ontwijk ik, ik kijk niet naar jonge moeders met hun spelend kroost. Ik loop dan langs hen heen en wend mijn blik naar het water dat voorbijstroomt en toch bij me blijft, naast me. De rivier geeft me rust, het geflonker van zonlichtjes op het water. En de langsvarende vrachtschepen, daar kijk ik ook graag naar, sommige ijl als naalden, ze lijken zo te kunnen breken, andere juist gigantisch. Die grote hebben soms een auto aan boord, een hijskraan en een kajuit waarin een gezin leeft en ik moet eraan denken dat zij nergens thuishoren en maar over de rivieren zwerven. Ook de glazen boten met toeristen zie ik graag en de wandelaars, en de joggers die over het pad dansen met een koptelefoon op het hoofd.

Nu moet ik opschieten en naar de auto.

Beneden in ons trappenhuis open ik de deur van de super, er bevindt zich daar een extra ingang naar de winkel van de familie Béchar uit Algiers. Zij bezitten reservesleutels van mijn huis, mocht ik de mijne een keer vergeten zijn, dan is dat geen probleem. Ze dragen mijn boodschappen de trap op, ik hoef dat zelf nooit te doen. Een echtpaar is het met vijf kinderen en alle vijf de kinderen werken in de super. Twaalf uur per dag open, ook op zondag.

Ik loop naar binnen, even maar, niet om iets te kopen. Stiekem hoop ik Mahasin te zien, zij is de enige dochter. Meestal is zij het die achter de kassa zit, maar het komt ook voor dat Mohammed haar plaats inneemt, hij is haar jongere broer. In de avonduren studeert hij voor accountant, ook de andere zonen volgen cursussen om hogerop te komen.

Het is er nauw, overvol, hel verlicht. De neonbuizen, hoog tegen het plafond bevestigd, branden altijd en de etalageramen, gebarricadeerd door kartonnen dozen, zijn net blinde muren. De dozen worden uitgepakt, dan komen er weer nieuwe, er is geen andere plek om ze neer te zetten. Het enige daglicht valt door de glazen deur, de deur aan de straatkant waardoorheen de klanten naar binnen gaan.

Ik houd van Mahasins glimlach, een verheugde glimlach wanneer onze blikken elkaar ontmoeten, ik

houd ervan te zien hoe ze haar hand op haar hoofd-
doek legt en die verlegen iets naar voren duwt waarna
haar glimlach smelt in ernst. Trouwens, de hele fami-
lie Béchar, allemaal hebben ze die glimlach. Thuis in
mijn woonkamer fantaseer ik dat ze mijn familie zijn,
het voelt prettig zo te denken, maar ik let wel op daar
nooit iets van te laten merken.

Mama Béchar glimlacht zelden, zij staat in de keu-
ken achter in de super. Ze doet nu wel iets rustiger aan
maar ze werkt nog altijd te hard. Zij stooft en braadt,
vult aubergines met groenten en gehakt, en allerlei
salades maakt ze en ook couscous met koriander en
olijven.

De klanten noemen haar *mama Béchar*, zelfs de oude
Musa noemt zijn vrouw zo alsof zij geen eigen naam
zou hebben, alsof zij nooit een meisje is geweest met
een voornaam waarnaar ze luisterde wanneer ze werd
geroepen, alsof ze nooit de achternaam van haar va-
der heeft gedragen en alleen Musa's vrouw is, alleen
moeder van zijn kinderen. Toen hij mij die keer uit
zorg om haar kwam halen noemde hij haar bij die
naam. 'Kom vlug alstublieft, mama Béchar is niet goed
geworden.' En ik ben gegaan.

In de winkel ruikt het naar nat karton en koriander.
Het is er altijd druk. De prijzen zijn laag, te laag, ze
verdienen niet veel ondanks de uren die ze maken.

Mahasin zie ik niet, ze zit niet achter de kassa. Een

slecht teken, schiet door me heen, maar ik verwerp het, ik wil niet bijgelovig zijn. Het is Mohammed die achter de kassa zit, de rij mensen voor hem is lang en verdwijnt tussen de overvolle schappen, hij ziet mij niet. Ik wil me net omdraaien en weglopen wanneer de eigenaar me opmerkt, de oude Musa. Met de zijkant van zijn schoen schuift hij een paar blikken tegen de houten schappen en steekt zijn hand op als groet, een hand als van geloid leer.

Of ik Evelyne ga halen van het vliegveld, vraagt hij.

Ik zeg dat ze met de bus komt, voel mijn gezicht rood worden en haast me door de glazen deur de straat op, naar mijn auto.

Eerlijk gezegd ga ik de laatste maanden vooral de super binnen in de hoop een glimp op te vangen van mama Béchar. Na die ene keer, toen de oude Musa me kwam halen, blijf ik verlangen naar haar aanwezigheid en vrees ik die.

Met opengedraaide ramen wacht ik in de auto tot het stuur wat afkoelt en laat ondertussen mijn autosleutels slingeren. Ik klem ze tussen duim en wijsvinger, blijf kijken tot ze stil hangen, laat ze opnieuw slingeren en dan weer en weer, ik verbeeld me dat ze de seconden wegtikken. Eerst doen ze dat gejaagd, dan neemt de haast af en wordt het slingeren trager en moeizamer, ten slotte hangen ze stil, er zijn geen seconden meer over.

Het stuur koelt nauwelijks af en mijn blouse plakt tegen mijn huid.

Louis bedekt het dashboard gewoonlijk met zonerend folie, maar hij is op reis en ik heb er niet aan gedacht. Eerst was het nog een uitzondering maar geleidelijk aan werden de reizen voor zijn werk frequenter. We praten er niet over, hij kondigt het aan, meestal 's avonds, meestal tijdens het eten, of vlak daarna. Heel terloops, dat hij op reis moet, de volgende morgen al, naar Genève, naar Angoulême, naar Barcelona.

Soms reist hij naar plaatsen dichterbij Lyon. Maar ik vraag niets, ik realiseer me dat het na Evelyne's vertrek was, nadat ze ging studeren in Parijs, of pas nadat ze die baan kreeg in het kindertehuis in Haifa – in elk geval na haar vertrek uit Frankrijk is hij steeds meer gaan reizen voor het bedrijf.

Vroeger was hij het die Evelyne meenam naar de speeltuin. Vlak bij ons bevond zich een kleine speeltuin, nu is die afgebroken. Het park langs de rivier was toen nog een droom, er werd over gespeculeerd, er werd zelfs over geschreven, maar geen van mijn burens geloofde dat het ooit werkelijkheid zou worden, de familie Béchar evenmin. Een racebaan was het, het is niet meer voor te stellen en het stonk naar uitlaatgassen, zelfs op de brug moest je je neus dichtknijpen. Twee, drie rijbanen vol auto's in onafgebroken stromen langs